דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך אונד קאָסטעט זאממט „פריטאג-ביילאגע“ נור:
גאנצ-יעהריג 8 גולדען, האלב-יעהריג 4 גולדען, פירטעל-יעהריג 2 גולדען.

Neue Jüdische Pester Zeitung.

נייע יודישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריען. דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בע-נוטצט מיט דעם פאסטאנווייזונג דעם רעדאקטער צוצושיקען.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין דער בוכהאנדלונג דעס מאריץ בוריאן, בודא-פעסט (מאראָקקאנערהויז), וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג אונד קאָסטעט

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג . . 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג . . 4 גולדען ע. וו.
פירטעליעהריג . . 2 גולדען ע. וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פירטעליעהר' 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

Nr. 14, דריטטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג, כו' שבט ה' תרמ"ו. — Budapest den 1. Feber 1886.

פירסט ביסמארק אונד דיא פאָלען.

— ריקווירקונג אויף דיא פאָליטיק עסטערייכס. —

פאָריגע וואָכע דאָננערסטאג ראָללטע דער דאָננער אונד לייכטעטע דער בליטץ אים פרייסישען לאנדטאגע. אוים דער רעדע, דיא פירסט ביסמארק געגען דיא פאָלען לאָזגעלאססען, שפריהטען פאָרמליך „פערצעהרענדע פייער-קוגעלן“. אין איינער בערלינער דעפעשע אונזערער פרייטאג-נוממער האבען וויר דיעזער צערמאלמענדען רעדע בערייטס קורצע ערוואָהנונג געטהאן. זיא וואר ניכט בלאָס געגען דיא אונגליקליכען פאָלען, זאָנדערן אויך געגען דען דייטשען רייכסטאג געריכטעט, וועלכער בעקאננטליך דיא הארטען אויסווייזונגס-מאסרעגעלן געגען אללע אין פרייסען זיך אויפהאלטענדען פאָלען אויף דאס ענטשיעדענסטע פערדאממטע! דיא רעדע ריכטעטע אבער איהרע שפיטצע אויך געגען דיא עסטערייכישע רייכסהאלפטע, וואָ דיא פאָלען זייטענס דער רעגיערונג פאָרמליך „פערהאטשעלט“ ווערדען! עס איזט דאהער לייכט מאָגליך, דאס דיא פלאממענדען וואָרטע דעם אייזערנען רייכס-קאנצלערס אויך אויף דיא איננערע פאָליטיק עסטערייכס, וואָ גראף טאאפפע ביזהער אללע נאציאָנאליטאטען, וויא טשעכען, פאָלען, סלאָווענען אוי"וו' בעגינסטיגטע, דיא דייטשען דאגעגען אן דיא וואנד צו דריקען זוכטע, איינע ענטשיידענדע ריקווירקונג איבען ווירדען! וויר וואָללען דאהער דיא הויפטשטעללען דיעזער רעדע, דיא אין גאנץ אייראָפא איינען וואהרען שטורם הערפאָרגערופען, היער פאָלגען לאססען. פירסט ביסמארק זאגטע אונטער אנדערם:

„עס וואר איינע לוינע דער וועלטגעשיכטע, דאס וויר אין פרייסען 2 מילליאָנען פאָלען בעקאָממען האבען, מיט דענען וויר לעבען מיססען. הייטע איזט עס ניכט אנדערס; דען טהייל דעם איינסטיגען קאָניגרייכס פאָלען, דען וויר ערהיעלטען, דירפען וויר ניכט מעהר לאָזלאססען! אבער וויר קאָננען אונזערען פאָלען קיינע בעגינסטיגונגען איינרייטען, וויל זיא זיך ניכט דאנאך פערהאלטען! זיא מאַכטען זיך יא אימער לאָזרייסען אונד פאָן נייעם איין פאָלנישעס קאָניגרייך אויפריכטען! שאָן אים יאהרע 1830 האט דער דאמאליגע גענעראל פאָן פאָזען איינע דענקשריפט אן דען קאָניג געריכטעט, וואָרין דיא לאָזרייסונגס-בעשטרעבונגען דער פאָלען פאָם פרייסישען שטאאטס-פערבאנדע אלס „האָכפערראטה“ געבראנדמארקט וואורדען. אויך ביי דער רעוואָלוציאָן פאָם יאהרע 1848 היעלטען עס דיא פאָלען מיט דען אויפשטאָנדישען. דיא דייטשע בעפאָלקערונג, וועלכע נור אללעס פרעמדע בעוואונדערט, האט דיא פאָלנישען בעשטרעבונגען נאָך אונטערשטיטצט, פאָלנישע פליכטלינגע וואורדען ביי אונס מיט בעגייסטערונג אויפגענאָממען! אים יאהרע 1870, פאָר אויסברוך דעס דייטש-פראנצאָזישען קריעגעס, ערפוהר איך צופאָלליג פאָן געהיימען פערבינדונגען דער „פאָלנישען פיהרער“ מיט דער היעזיגען פראנצאָזישען געזאנדטשאפט. זיא אונטערהיעלטען פערבינדונגען מיט אלל אונזערען דאמאליגען געגנערן, מיט פראנקרייך, עסטערייך אינד ענגלאנד! אונד דא רופט נאָך דער דעפוטירטע ווינדטהאָרסט אוים: „מאן דירפע דען פאָלען ניכט פערוועהרען, דיא זעלבסטשטאָנדיגקייט אנצושטרעבען!“ . . . איך אבער זאגע: „דיא פאָלען דירפען אויף דען שוטץ איהרער אונאבהאָנגיגקייטס-בעשטרעבונגען ניעמאלס רעכנען! דיא רעגיערונג פרייסענס ווירד דיא וויעדערהערשטעללונג פאָלענס ניע אונד נימ-מער דולדען! ניכט אום איינע האארעס-ברייטע ווערדען וויר נאָך דיעזער ריכטונג צוגעשטאָנדניססע מאכען! דיא פאָלען מאכען אין אונזערען אָסט-פראָווינצען אימער גראָסערע פאָרט-שריטטע. דאס דייטשטהום איזט אין איינעם בעדויערליכען ריקגאנג בעגריפפען. אונד וואָרום? ווייל דיא דייטשען קיין רעכטעס נאציאָנאל-געפיהל בעזיטצען! דעסהאלב ווערדען דיא דייטשען אים עלזאס, אין אונגארן, אין באָהמען אונד אין דען פרייסישען אָסט-פראָווינצען פערדראָנגט! — זאָ קאנן דאס ניכט ווייטער פאָרט-געהען!“ . . .

„עס וואר איין גראָסער פעהלער (זאגטע ביסמארק ווייטער), דיא פאָלען דורך איינע מילדע בעהאנדלונג געווינגען צו וואָללען! דיעזעס פערפאהרען געבען וויר נון אויף. וויר מיססען דאפיר טראכטען, אין אונזערען אָסט-פראָווינצען דיא דייטשע בעפאָלקערונג, אנשטאטט דער פאָלנישען, צו פערמעהרען! דעסהאלב ווערדען וויר דענן אויך מיט דען אויסווייזונגען פאָרטפאהרען! וויר האבען גענוג אן אונזערען איינענען פאָלען! (בייפאלל אונד הייטערקייט.) וואָצו אונס נאָך דיא פאָלנישען איינוואנדערער! איך וויעדערהאָלע: וויר ווערדען דיא אויסווייזונגס-מאסרעגעלן מיט גראָסטער שטרענגע דורכפיהרען! — דער דייטשע רייכסטאג האט דיא אויסווייזונגען פער-דאממט! גוט! איך ערקלאָרע אבער, דאס אויך צוואנציג דערארטיגע רייכסטאגס-בעשליססע אונס ניכט אבהאלטען ווירדען, אונזערער דיעס-פאָלליגען פפליכט דייטשלאנד געגענאיבער צו גענוגען! (אונגרוהע אונד מורמען.) פיעללייכט וואָרע עס צוועקמאָסיג, דען גאנצען פאָלנישען גרונד-בעזיטץ צו „עקספראָפריאירען“! דאס הייסט: דיעזען פאָלנישען גרונד-בעזיטץ פיר דען שטאאטס צוואנגס-ווייזע אום דען פאָללען ווערטה אנצוקויפען! איך ווירדע גערנע הונדערטע פאָן מילליאָנען דאראן ווענדען! (גראָסע בעוועגונג אונד אונרוהע.) איך וויים ניכט, וואס דיעזע „בעוועגונג“ בעדייטעט? ווענן מאן אייזענבאהנען בויט, דא ווערדען דיא גרונדשטיקע דער איינצעלנען בירגער, דיא עטווא צור אויספיהרונג דעס בויעס נאָטהיג זינד, איינפאך „עקספראָפריאירט“, וויל דיא אינטערעססען דעס שטאאטעס דיעזעס פערפאהרען ערפאָרדערן! ווארום זאָללטע מאן אלזאָ דיא פאָלנישען גרונדשטיקע ניכט „עקספראָפריאירען“ דירפען, זאָבאלד דאס אינטערעססע דעס פרייסישען שטאאטעס דיעס ערהיישט! דיא פאָלנישען גרונדבעזיטצער ווירדען יא היעביי גאר קיין „שלעכטעס געשאָפט“ מאכען! זיא קאָננטען זיך פיר דאס ערהאלטענע געלד אין גאליציען נייע גרונדשטיקע קויפען, וואָ זיא פאָן דער עסטערייכישען רעגיערונג „פערהאטשעלט“ ווערדען! (פאָרטדויערנדע אונרוהע.) דיא פאָלנישען בעאמטען אונד דאס פאָלנישע מיליטאָר מיססען אין ריין דייטשע פראָווינצען פערזעטצט ווערדען, דאמיט זיא איהר פאָלענטהום פערגעססען! אין דיא אָסט-פראָווינצען מיססען דייטשע לאנד-ווירטהע געזענדעט ווערדען מיט דייטשען פרויען, דאמיט דיעזע יענע פראָווינצען פאָר איינער „פאָלאָניזירונג“ בעוואהרען קאָננען! דען דייטשען בעאמטען, וועלכע נאָך דען אָסט-פראָווינצען געזענדעט ווערדען, דארף ניע ערלויבט זיין, איינע פאָלין צו הייראטהען! דאס איזט דיא ערסטע בעדינגונג! (הייטערקייט אונד בעוועגונג.) איך האבע היעביי דורכאוים קיינע קאָנפעססיאָן אים אויגע! איך קאָמפפע בלאָס געגען דאס פאָלענטהום! נור געגען דאס פאָלענטהום איזט דיא אויסווייזונג געריכטעט! אונד אלל דאס ווערדע איך, אויך געגען דען וויללען דעס דייטשען רייכסטאגעס, אויספיהרען! יענער שטאאטסמאנן וואָרע יא אייז עלענדער פייגלינג, דער אין זאָלכער נאָטהלאגע ניכט זיינען קאָפף אונד זיינע עהרע דאראן זעטצט, דאס פאַטערלאנד, אויך געגען דען וויללען דער מאיאָריטאָט, צו רעטטען! איך מיינערזייטס ווירדע אין דיעזעם פאללע דעם קאיזער דיא געאייגנעטען מאסרעגעלן פאָרצושלאגען וויססען! איך ווירדע אויך אָהנע פארלאמענט רעגיערען!“ (ראזענדער בייפאלל רעכטס; וויעדערהאָלטעס ציישען אונד שפאָטט-רופע לינקס.)

ווינדטהאָרסט ערהאָב זיך נון אונד זאגטע אין גראָסער עררעגונג: „איזט דענן נור דער איין פאטריאָט, דער זיך פאָן ביסמארק איין „פאָליטישעס רעצעפט“ פאָרשרייבען לאָסט! ער וויל דיא גרונדשטיקע דער פאָלען „עקספראָפריאירען“! אונד דאס נעננט מאן דאנן „גלייכהייט פאָר דעם געזעטצע“? ביסמארק שטעללט אונס דיא „דיקטאטור“ אין אויסזיכט! ער זאגט נעמליך, דאס ער אויך אָהנע פארלאמענט, גאנץ איינגענמאָכטיג, רעגיערען ווירד! וויר פירכטען אונס איגדעס פאָר דיעזער דראָהונג ניכט! דייטשלאנד ווירד אויך דאנן נאָך בעשטעהען, ווענן ביסמארק לאָנגסט ניכט מעהר דא איזט!“ . .

— — — —

וויר וואָללען דיא דעבאטטע איבער דיא פאָלען, וועלכע נונמעהר גלייכצייטיג אים פרייסישען לאנד-טאגע אונד אים דייטשען רייכסטאגע מיט אונגע-וואָהנליכער ערביטטערונג פאָרטגעזעטצט ווירד, ניכט ווייטער פערפאָלגען. פיר אונס האט דיא דאָננער-רעדע ביסמארקס איינע ליכט- אונד איינע שאטטען-זייטע. דיא ליכט-זייטע איזט דיא פייערליכע ערקלאָרונג, דאס דיא שפיטצע דער אויסווייזונג ניכט געגען איינע קאָנפעססיאָן געריכטעט איזט! עס ווערדען אלזאָ ניכט פאָרציג-ליך דיא פאָלנישען יודען, זאָנדערן דיא פאָלען איבערהויפט פערפאָלגט, אָהנע אונטערשיעד דער קאָנפעססיאָן! — דיא שאטטען-זייטע בעשטעהט אין דער ריקווירקונג, וועלכע דער ביסמארקישע קאמפף געגען דיא פאָלען אויף דיא איננערע פאָליטיק עסטערייכס האבען דירפטע. דער עסטערייכישע מיניסטער-פרעזידענט, גראף טאאפפע, וועלכער איינע „אויסזאָהנונג אללער נאציאָנאליטאָטען“ אנשטרעבט, האט דיא פאָלען אין גאליציען ווירקליך זעהר בע-גינסטיגט, וואָדורך דיא פאָלען אין פרייסען אין דער שטייגערונג איהרער אנשפריכע נאטירליך ערמונטערט וואורדען! דיא איננערע פאָליטיק עסטערייכס בילדעט אלזאָ בעציגליך דער פאָלען דען געראדען געגענזאטץ צו דער איננערען פאָליטיק פרייסענס. דאס היעדורך דאס בינדניס צווישען עסטערייך-אונגארן אונד דעם דייטשען רייכע איין בעדענקליכעס לאָך ערהאלטען מוס, דאס ליעגט וואָהל אויף דער האנד! עסטערייך ווירד אלזאָ

עצהן אהרהן אוזט אים ראבוס-שפיטאל, ביא א־נעם אהרהליכען קראנקהייטערקרהר פאן 20 בין 22,000 פערזאנען, דעם דער ערסטע אלל אייגער פערזוועכסלונג דער „קאפפ-צעטטעל". דיא דירעקציאן האט בעריישט עגשפיל־עכעגד פאר־נאנגס, האט אין אהנליכער פאלל אין דער צוקונפט אין ד׳ נאטור בלבבו, יזהר מלהביא אל ביתו כל מיני טשאקאלאדען הנעשים בלי הפיחה אשר הוזינעגעד אין החיתם מתמשיגין אינו חתום עליה. וגם באלו יזהרו מלשלוח בכלי של בשר אי ללוקחי המקרא הבריגו אלה, יפסם הדבר ויהי חלקו בגיהנם. דברי המרב באמת ובצדק פה קאשיי יציא יום ב׳ לס׳ משפטים תה־מ׳

הק׳ משה בהג׳מ׳הרש הלוי זיל,
רב בעיר הראים קאשיי יע״א.

טעלעגראפישע דעפעשען.

לאנדאן, 28 יאנואר. דיא קאנזיגן מאכט שוויערינגקייטען אונד איזט נוכט עגליגהב. הערדן גלאדסטאנע מוס דער בעלדונג אייגעס נייגן מיניסטעריאלס בעי דערשטיין. דיא אנגעלעגענהייטען איזט אים זא דעלוקאטער. אלס דאס מיניסטעריאלס סאלליס בורי דורכאוס נוכט איזט זיגנעס פאס־טען בעלייבען וויל.

ווייען, 28. יאנואר. מאהרגען טרעפ־פען דיא נעשוואדער אממוליכער איזאר־פעאישער מאכטע פאר דער אינזעל קרעטא איין, אין דיא קריעגערישען אונטערנעהמונ־גען גריעבענלאנדס מיט גזוואלט דינטאנ־צהלבען. דייזע איזאפעאישע פלאטטע ווירד טוזאה 20 קריעגס-שיפפע אומפאסען! (דייטשע דרעסדע דער אגאנג גריעכישע קריעגס-שיפע אין דאשעס עגדע ערשטרייבט האבען!)

בערלין, 28. יאנואר. דייטשע פרעסע אם פרייטאגען לאנדטאגע איינע שטאר־מישע רעדע געגען דיא פאלען גרעהאבליש. דיא אי־וויזיגונגען ווירדען אם־נעגעטעטע ווערדען; דיא אם־דעקטע דעקטע דיא ווייטע אייזע אים דיא יידישע קאפפסאאן, ואנדערן אים דען שוישען דער דייטשען גענגען אייגע איבערפלוטונג דורך דיא פאלען. דיא רעדע האט אייגען נעגאטיוען שטרעם הערפאנגע־רוזען. (ווייי ווערדען אין דער מאגאבאנ־נוסטער דיא דייטשייטיקע דייעזער איזזערען ערגענזנדען רעדע פערעפענטליכען).

ווייען, 28. יאנואר. אין נאליציען אינד אויך אין דער בוקאוינא דערייטשע איינע שטאר־קע בעוועגונג, יעדען אנדרעלס־פערקעהר מיט דעם פאלען־אינדרלכען דייטשלאנד איינשטעללען.

געשעפטס-בעריכט.

געטרייד־געשעפט פאם 28. יאנואר.

דאס איינגעגאנגע אין ווייצען אונד הייטע אפטע דיא קיעלסטע יעדר נוט. — עס וואוירדען 20,000 מעטצער־אינגעגעבען צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט.

נאך־אינג.	מעטצער ב׳	מהיים	וויטשענטרע
פרייז פער 100 קילאגראמם			
76	7.45 — 7.50	7.50 — 7.55	7.60 — 7.70
79	7.50 — 7.55	7.55 — 7.60	7.70 — 7.80
81	7.70 — 7.80	7.65 — 7.70	7.85 — 7.95
	7.80 — 7.90	7.75 — 7.80	7.95 — 8.—
	7.85 — 7.90	7.80 — 8.—	8.— — 8.10
	8.— — 8.10	8.— — 8.10	8.10 — 8.20
	8.20 — 8.25	8.10 — 8.15	8.20 — 8.25

קארן פאן 6 נוט 15 קר׳ ביז 6 נוט׳ 35 קר׳.
נ׳ערסט׳ פוטטער פאן 5 נוט׳ 40 קר׳ ביז 5 נוט׳ 70 קר׳. ביינגער פאן 6 נוט׳ — קר׳ ביז 7 נוט׳ — קר׳. בייזער פאן 7 נוט׳ 20 קר׳ ביז 8 נוט׳ 20 קר׳.
האפער. פאן 5 נוט׳ 30 קר׳ ביז 6 נוט׳ 75 קר׳.
קוקורוזן. פאן 5 נוט׳ 10 קר׳ ביז 5 נוט׳ 15 קר׳.
— באמאטע פאן 5 נוט׳ 15 קר׳ ביז 5 נוט׳ 20 קר׳.

פעסטער שאבטס-פערטמארקט.

ביא דעם פם 28. ד׳ מ׳ הייער אין פעסט אנגעלאנגטע וואגענמארקטע וואוירדען 1746 שטיק נריס. אונד 871 קלייב־פיעה אז מארקטע נעבראכט. — דייפאגאן וואוירדען פערקויפט 22 שטיק שטייער, פער פאאר פאן 90 בין 180 נולד, 993 אכסען, דאס מאאר פאן 180 בין 320 נולד, 407 קיהע דאס מאאר פאן 120 בין 190 נולד. 270 מעלק-קוהע דאס טשק פאן 80 בין 140 נולד; 54 שטיק בייפעל, דאס מאאר פאן 100 בין 170 נול, 560 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 8 ביז 22 נולד. — 311 לאמפער, דאס מאאר פאן 5 בין 9 נולד. אכסען־פלייש 45 בין 49 נולד. — קוה־פלייש 40 בין 43 נולד. קאלב־פלייש 50 בין 65 נולד. אונד בייפעל־פלייש 35 בין 38 נולד. פייזער שער 160 קלאג.

בריעפע דער רעדאקציאן.

הערן מ׳ ז׳ז׳ ווייר האבען דאס אונזערע נעטהאן; אין איינע ווייטערע אפטלונג לאססען ווייר אינס נוכט אין. דיא נומפער, אין וועלכער דער בריעף שטייט אל הנאון הגיזל מ״ב נ״י אבנערוויוק וואר, ואנדערש ווייר אויך אין הנאון הצדיק מקיק ב״מ, ביא דעם דיא האנדשרייבונגען אין אנ־נעלעף בעזעגדע. בין ווייר אאן מאטעגעגדער ווייטע קינע בעשטיפפטע אפטאלטונגען ערהאלטען. דא נילט דער שפרוך: אל לדיין אלא מה שעיני רואות! דיא שו״ת חם זוי׳ מאן כל ישראל אננגאמטען, מאיי ישאל איש לאחיו, אונד הנאון האט דייערע מאר הנולה זצוקל״ה ייעגט פערבאנ־נוכט אין דער פאם אייגער, תשובה״, ואנדערן בלאם אין דער פאם אייגער „צוואר" נעשריעבען! אאן פאראפ״שעם ווירעהרע איזט דער נעגנעשאאר נעגאנגען, דא נאמענטליך אין אונגאארן ווייטע דיא „ספרי רמ״ד״ ליעגט! — הערן מ׳ נ׳ בן מ׳נ״ע; ווייא פ״ע פאצעגע דער שאאפס. שטייערן צור ערהאלטונג דעם מאטריקונ־אמטס דערפאר־מיטן ווירדען ריזאן, דאס לאסט זיך וואהל דאך נוכט בעשטיי־מטן, אין קאמטען דא ווייייא מוקטע אין בעשאאפס (1) דיא ערהאלטונגס־קאסטען דעם מאטריקונ־אמטס, אונד (2) וועלכען בעשטאנד דיא אאן אלדען ווירען דעם מאטריקונ־בעגריפפע נעליטטעגדע שאאפס. שטייערן עפפאלנטליך! נור ווייגען בייזע מוקטע מיט אייגע נעאאמטס ווירדען, קאן דער אל״סטאר פאר דיא רעפאר־מונ דער מאטריקונ־בייראגע אין קאריקעטער ווייזע עפטס. נעשטעללט ווערדען; — צו אייגער קלאסס־שטייער קאנגען דיא נוכט אנגעגאנגען ווערדען; ווייגען דיא דך אויסווייזען, דאס דיא אאבען אייגער אנדערען נעסיינדע ליטטען; ווייגען דיא בעטרעפפס דעם מאטריקונ־בייטאנדס נאך אונ־נעריכטיגע מאטשאנגען בעשטייערט ווערדען. זא ווייגען דיא דך אין דיא לאנדעס־קאנצלייא. אויטז יעדאך מאנאטס שטאנד שאאפס־קוזא, דא מיטסען דיא דך אין דיא אאליטיטשע בעהערדע (שטאדהויז־שטע, ווייגע־נעשאאן, קאמטאאס־פערוואלטונגס־אויטיטס, קלקולס־מיניסטעריאלס) ווערדען! — הערן מ׳ ב׳ אין מ׳ ג׳ דא דייערע אפפסוס אין אדרעס פערזאאגע אאר־קאפפס, קאנגען ווייר נוכט נלאאבט אנגאאשען, דא ווייגען מוס נעריכטליך אייגענאאגען ווערדען! דיא שעללע קאנ־ען ערהר פערשיעדען נעריטטעט ווערדען! — לחיב המאיר הצדיק מקיק ק״ק ווא״ל. ישיגו כאיר סקר עליו, אולם יפר אם אתה, וכי אשר לא ישיגו לקול אות הראשון, הלא גם לקול אות האחרון יאסם אזנו! — הערן אינז׳ ע׳ מ׳ ב׳: אויהרע מאלאלרעי לאיי׳ע 2720 נוט׳ 10 מ׳ 5783 נוט׳ 6, מ׳ 7232 נוט׳ 5 זיהר מיט יע 47 לירע נעצאנגען ווערדען. — הערן באיזוך ד׳ מ׳ ק׳: אויהר מאלס־לאן נוט׳ 49169 וואוהרע מיט 120 נולדען נעצאנגען. — הערן אראלף נ׳ אין ק׳נ׳ ד׳: אויהר עסטעי׳ קרעדיט־לאן מ׳ 1902 נוט׳ 1 וואוהרע מיט 1500 נוט׳ נעצאנגען. — הערן אינז׳ ע׳ (לערהרע) אין ל׳מ׳: אויהר בוקאיטעטער־לאן מ׳ 22.6 נוט׳ 47 וואוהרע מיט 2 פאאנגס נעצאנגען. — הערן אויאן מ׳ אין פ׳ל׳, מ׳ ה׳ מ׳ אין ק׳ (בוקאוינא), יאקאב קר׳ אין פ׳, סיאנן אל׳ אין מ׳, מוה׳ ישעיה נ׳ אין ק׳אר׳, יאקאב ה׳ אין שד׳, פ׳אאנן בר׳ אין נ׳ר׳, נוט׳ 2146 מיט ה׳ עמא־נוער ה׳ אין ק׳; אויהר לאוץ וואוהרדען נוכט נעצאנגען. — הערן ג׳ שלי אין מ׳ זעהען ווא נאך אין אנזערע בלאטטע נוט׳ 1 אונד נוט׳ 3 פאאן דיעזע אויהרע, אין דער דאס. קאנצלייא־פערהרנונג, פאאן 17 אין אלדע בעשטמטנגען בעענלעך דער עהרע־שיוינונגען עגשטאהלטע זיר.

לאטטעריע־ציעהונג פאם 27. יאנואר 1886.

ברינן: 64 12 10 64 — 35 14 12 10

פיר דיא רעדאקציאן פאנאנטוואהרטלך: מ׳ בערהרעגע הייל.

שלשלת

ענדעקטגעפערטיגטער בעשטעהטס בעסטגעס עסטען טרעבער־בראנטווין של שבת, בהכשר מרמור׳ הגאון המפורסם אביר דשומרי הדת נ״י. צו בעלייגען פייזען. אויף פערלאנגען ווערדען מוסטער.

הק׳ אהרן ב״ן קאהן.

1—3

אדרעסע:
Brüder Kohn
Ölfabrikanten in Bonyhád.

Budapest 1886. Eigenthum und Druck v. MORITZ BURIAN Für die Redaction verantwortlich: M. EHRENTHEIL.

דריטער יאהרגאנג

זאלכען אייסן וואכען־מאָרקט אבגעהאלטען, ווא ניכט אפילו נעווער־בע־טריינבערג צו בעקומען דען, אום דען בערגרייססען דער קייסער צו בעגינען. דיא אייטינען בעהאלטען קרעלכען אהאהר דען אייגענטומען מאראנגיפיר פון פראקטיש־אהרבאר! — האנדעלס־מיטסבאר נראהט סעטס שעני ווייזערעט הערוויף: זיט אינזהרוגג דעם נייען בע־ווייגונגסגעזעטץ האבען זיך אלדערדינגס פערשיעדענע אינטערעסענטען בעגינען, וועלכע דיא רעגיערונג צו בעזייטיגען בעשטרעבט איזט! רעגיערונג ווירד בעשטרעבט זיין, אויך דיעזע הור־זיעד־פאנט אלס־באלד אינער בעפערזיעגענדען לאזונג עגטגעגענצוהרען, האטט קיין גרונד צו־ריקלאנג זיא?! (אלגעמיינער בייפאלל).

* (איין יידישער רעדאקטער גע־גען איינען קראָאטישען רעדאקטער). דער יידישע רעדאקטער דער, מאראטער צישטינג, הערט שלעיגיסטיש, דאס נעגען הערדן מ־ז. לאזעוויטש. רעדאקטער דער קראָאטישען צישטינג „סלאבאָיא", איינען עהרען־בעלידיגונגס־פאָעגס אנגעשטעלטגנגס. אם 29־טען אגגוסט (אַל־רעגען פרייטאג) וואהרעד דער מיזעלאוויטש פערגאר־שרייבט אין אייגענע מאנאטס־העפטס, 300 גולדען פערלוסט פון דער „קריזאָן", אונד צור טראגונג אללער פאָעגס־קאָסטען, אבגעדרעס מום דער־ביעלעד דיעזעס אר־טהיל אין דער שטעגע זיינעס אייגענען בלאטטעס פון פאָעגסגעשלעכטען. — אין צוויטער הערבעבעלייטונגס־פאָעגס שלע־זינגערס נעגען מיכאזעוויטש ווירד דעם־גאָבטס צור אייגענשאפטונג בעלאגענען. (הייער אין אנ־נאהרן אללער דאנק קיין ווירד אייגען פרעס־פאָעגס נעווארגען, דיא דיא אנטי־סעמיטישען גע־שווארענען יעדע בעליידיגונג, דיא אייגען יודען אינעגעהיר ווירד. אהן ניכט שראָאיוורדיג בעטראכטען).

* (איינשטורץ איינער יידישען שולע). אין וואכע פ־איטאג נאכמיטטאגס פ־אינגעפיר זיך אין ני־פעסט אין שערקלבער אינגלוקס־פאלל. דיא דיטעגע־מיער אייגען שול־בעדיגונגס־שרעצע אין הביבא אונדרדן מעהרערע קנעבער אונטער דעם מיער. וועדרקע בעגראבען. אבער דען פאָבאלל ווירד אים ני־פעסט בעדרעכטט: הייטע בעגראבנאמען 4 אדער שטרעצע דיא אין דען האָף נעהענדע ווייטען. מיער דער צוויטען קלאסע דער הינדענען יידישען עלעמענטאר־שולע אונטער נראָ־סטם נעפאלטער צוזאמענען. דער אינשטורץ דער וואכע אין דאס אינגערע דעם נעבעדיגט. דיא קנעבער וואהרען בבען אם בערגרעסע. דיא לא־קאל צו פערלאססען, וו דאס נור פינף קינבען פאם הערבאלבלעדען מיער־ווערק נעשאפען

אונד צו באדען נעשלייטערט וואורדען. רעפטונג ווארד וואָאָרגאנד צור האנד. אונד נעלאנגט עס, דיא פער־שטעטיגטן אין וועגענגן מונטען אוים דעם שטטע אינס פ־ייע צו בעפאהרדער. ביא פ־יער קנעבען דיזד דיא פערלעטצונגען נלינלכ־בעוויזיג נור נעראינג־פיינערנאטור, אום זיא שווערער אונדרדע אין קנאבע, נאמענס לאנדזוערד. פערוואונדעט, וועלכער, איסטר צאהלייכען קוזשטענגען, אויך איינערלייכע פערלעטצונגען דאפאסטוס אונד שווערליך מיט דעם לעבען דאפאנקאמפען דיראפט. דער אינשטורץ אין דעם אוסשאנדע צוצושטייבען, האט דיא לעדהם־וואגד אין פאלגע דעם פאם דאס־באדען דער תיראפ־נינגדען שנעע־וואסטרס פאללקאמפטן דורכוויכט וואורדע. דיא גע־מינדע־פאר־שטעהונג אונד דיא פאלגיגע מראפען עגנשטעפ־עבענדע פערפ־עגונגען, אם איינען ווייטערען אינגאלגד צו פערהיטען. דא אויך דער ווייטערע אינשטורץ דער נאך שעפרעגדע מיערן צו בע־טרכטען איזט, וואורדע בין אויף ווייטערעס דער שול־אונטערריכט אייגענטשעללט.

* איינע פרינצעססין אונד איין וואהרזיגנינגער). פאריגען פ־יטאג נאך־מיטטאג נעטע דיא אין וועגער פ־אטעגונגען, אם איינען ווייטערען שפאציר־גאנגס־פלאטס) אין פיינלכער, אויזגעגע־ווערענגער פאָ־פאלל. דיא טאָכטער דעם הערן עגר־הערצאגס קארל לודווינ, נעמלך דיא פ־ריגן צו פרעהרגאנגען מארגאראעטהע. מא־ריא אונד אליזאבעטה. פאמענרעטען גע־מיטשאפטלך אין דער הויפט־אללע. מיט אייגען מאלע שטעללטגן זיך אהרגען אין מאגן אין דען וועג אונד לענגע דיא דאגד אין דיא אייזטערע דער עגר־הערצאגס קארל לודווינ, נעמלך דיא פ־ריגן צו פרעהרגאנגען מארגאראעטהע. מא־ריא אונד אליזאבעטה. פאמענרעטען גע־מיטשאפטלך אין דער הויפט־אללע. מיט אייגען מאלע שטעללטגן זיך אהרגען אין מאגן אין דען וועג אונד לענגע דיא דאגד אין דיא אייזטערע דער עגר־הערצאגס קארל לודווינ, נעמלך דיא פ־ריגן צו פרעהרגאנגען מארגאראעטהע. מא־ריא אונד אליזאבעטה. אין דעמזעלבען גע־בעבדיגטע שאפען דען ערשטאָרבענען עגר־הערצאגינגען אין קוישטער ביא אונד בעוואהרטע זיא פאר וויטערען אונגאנגעהליכקייטען. אין וואכסאנט נאהם דיא אירעטוונג דעם צוזרוינג. לינען מאנגעס, דער דער אינדרוק אייגען. „נייסטס־קאנקנן" מאכטע, פאר. אם פאלגיגע־קאמפטסבא־ראטע פערוויינגרטע דער פערפאהרטע עגדע אויסקנפ. פאלגיגע־ארצט דר. קאהן, דער דיא אונטערזוכונג דעם נייסטס־צוישטאנדעס דעם פער־פאָעגס פאר־נאהם. קאָנסטאטירטע, דאס דער־זעלבע נייסטס־קראנק זיא. — דיא פרוינן עגר־הערצאגינגען פערלעטצן דער פערפאהרטע עגדע אויסקנפ. פאלגיגע־ארצט דר. קאהן, דער דיא אונטערזוכונג דעם נייסטס־צוישטאנדעס דעם פער־האָעגס פאר־נאהם. קאָנסטאטירטע, דאס דער־זעלבע נייסטס־קראנק זיא. — דיא פרוינן עגר־הערצאגינגען פערלעטצן נאך דעם פערלעגען צווי־שנגאלדע וואָאָרגאנ דען פ־אטער. צור צייט. אלס וועדדע פערלעטצטע פאָ־פאלל עראינגעגעבן, וואָ־דען אין דער הויפט־אללע צאהלרייכע משלגלעדער דעם האָעגס אונטענגד, דארונטער אויך קראָ־פ־יינעססין שטעפאָ־ניע. נאכטאָאלדן ווירד אבער דען אללע נאך בעריכטעט: וויא עס זיך

אנגאהרן פאר דעם וואָגענאנגגען „וויינגר טהאָער" איינגע־נאמסן: דיא שאאר־ען דעם קור־פ־יטסטן פאן באיערן מאָ־קסמיליאן דען רוהם ווייטען דעם בלאָקס. אונד פעפטסנגס־בערג, אונד דיא רייטשען וויטשאאר־ען דיא וואנג־נאנגגע וואסטרשאאר־ען . . .

דיא אנפיהרער דער אונגאריישען שאאר־ען וואריען: יאהאנן ניקאָלאוס אונד יזטוואן עסטערהאזי; יאהאנן ניקאָלאוס אונד קאָל אאלאס; אדאם נאסטאיאני; ניקאָלאוס דראשקאָוויטש; טאָאמאס נאדאש־די, אונד דער פיהרער אין מיריקשען דיינסטען נעשאאר־דעגע קוראצצו־פיהרער נאסטאנאזי.

העראצאג קאָל האָעגס דען פ־עסנאהאזי, אויף דעפסטן אייגענע בעסטע, אום אנפיהרער דער פ־ום־רוס. פון נעמאכס; ער וואר זיינעס פ־ליאלגנגס גערגע נאכגע־קאָמפען, דא ער וואוסטע, דאס דער פאן דען מיריקען אב־נעאָאללעגע דער אונגאריש־אָקגנסטע מיערג. שפיריטער זיאָ!..

אונזער ר' שלמה נאדי־אידא אדוואוכט זיך אין האָעגס אנגעגען ביא דען אנפיהרען; ליעגט מיט וויסטענשאאפטליכער בלידונג, וויא אר וואר, זיגר ביא אייגער בעגלעאגונגס שיעל דאנקען. אונד ער שפעציעל קאנגטע דיא אינגערען שטאוויערקע דער פעסטונג זעהר גענוי! ר' שלמה נאדי־אידא וואר עס, דער דא צייטנס, וווא דיא שטאטמערן אם שוואָסטפען, וווא דיא שאנצן אם ליינפטפען בעגראבען זיינען, אונד וועלכע הינדערניססע זיך נאך שפאטער נעגען דיא אראבעסען, וווגן דיא עסטען בעפעסטיגונגען נעגאנגען ווירדען! . .

דען בעזיטץ דער ערבישעפען שאנצן פרוגן. דיא קאָסט־בארקייטען בעפרוגטן צווייהונדערטפיזיגנר גולדען אן ווערהה־וווגן אבדר מאשא אייגע אלדע מוטטער דען פרינרען דען אין דען ראכצן וואריף, מוטטער אהם דאס שיקזאל זעהר גוט בעקאנגט אין דעם אלטען קנעבען.

דיא שפאָרטע פעסט אונד אוט־אָפען פערטהיידיגטע ער נאר נכט; ער צאָגן זיינע נזאמטטעטן בעוואפפנעטן שאאר־ען אין דער פעסטונג אָפען אונד אוטטאקן. עס מאָר־בען שטוא 10,000 צום נאָפטטן מהיילע וואנגשא־רען זיין. אין דער אָפענר בורג וואהנגען דאמאלס קיינע אונגאר־, דיא יזדרן וואריען אום פעסט אונד אלס־אָפען מום אלל אירגען שאאר־ען דאך דעם פעפעסטיגטען אָפען גע־בליעבען. דיעזער אונטשאאר נאב דיך בעריטטענדע אונ־נאדן אין דער בעהיטטונג פון אלס־אָפען. אום דיא יזדרן קען דיא אונגאריין. הייסליך מיט דען פיר־קען הבלאסן, וווגר דיא אונגאלליכען פליכטלינגע שאאפער ליידער שווער בינטן מוטטסן!

אבדר מאשא ליעס נום צייכען, דאס ער צום קאָסטפ בעריטט דיא. אם אללגר פיער יאהר בורג דיא ראָטהן יאהרגאנגען אויפגעשטקען.

דיא רייגנסאוטלעגונגען בעגינג אונדרדן פון דען פעראיינגטען הערען בעוועגטע. אין דען בערג־אבהאנגען דיא שווערען נעשיטטע אויפגעשטעללטן; אונגעהייערע וויי־טער־מאטטסן, נאכטטן דיא עבענגן אונד וויטטן־פאָרע אין, אונד צווישען דען בייטטן דער הולדרע וואריען אינבר־אלל צעלטע אונד פאהרגען דיכטבאר.

דאס אונגאריישע הער פעסטע. פעראיגט מום דעם הערקאָרטער קארלס, דעם הערצאגס פאן לאָטהרינגען, דיא

גונטעדער הערוויטטשעללט. אוגט דער פערהאָטטעטע קיין אנדער, אין דער אין הבלאיטש גע־בריטטע אינשטענער, זונמונד נייזדוטשע, וועל־כער זיטש אהרען. נייטטעס־נעשאאר־ען אוגט! — שאן אם יאהרע 1872 פאָלגטטן דיא אונטערבריי־גונג דעם אונגלילכען אין אין „אירדענדרד". אונד צווארוגגען אינגען בלאָגטטן פאָ־אללעס. וווא דער פאן בלאָגטטן. בעלעגענטלך דער. בלומטע. אוטטשטעללונג" אין דער נאר־מטטן־בוגטעזעלשאפטן. ווענלכע דער אונזערעס מאָגטטן אנגאר־כען, ערצהערצאָגן פאָגטן קאָרל, בעזוגטע האטטטע, שריטטן נייזדוטשע פאָגטצלך אויף דען נייי־זען ערצהערצאָגן גאָ, מוגארמטטע אהן שטרטטע אונד נאנגטטן אוהן פאָ־טוגאהרדענד זיינען. ליעבען נאָ־אָגטאטטע־. — וווא זיך הערדטטשעללטטע, לעבטטע דער אירהרזינגע אין דעם וואהנגע, ער ווא דער בריי־טגאם דער פרינצעססין נזיעלא. — נאכדעם נזיידזשע. לאָגגערע צייטע אם אדרעגדוטע צוגעבראכטם האטטטע, וואורדע ער ווידער עגטטאָגם. סטן, פאָר וועגגען וואָבען צייגטטע ער אבערמאָלס הויער פאָגטן אָרדזוך, ער בעגאגטטן זיך אם־פאָללגע אונד ערקלאָרטטע, ער זיא דער קאָגזג פאָן קרעטטזויר. פאר אוגגעגאָהר 14 מאגטן קאָם נזיידזשע אים בוזאָ־פעסט נאך דען אונד וועגן לאָטטרטטע זיך אם האטטל „קומטטער אין". איך הויער מאכטטע ער זיך דורך „טאָלל שטרייבטע" בע־מערקבאר, אונד צוואר דערארט, דאס דיא פאָליטיגע אינשטרייטטען מוטטטע אונד אייגע אָ־צאָליכע אונטטער־לטזוגג אגאָ־דענטטן, וווגלכע יעראָאָ־דיא אונ־נג. פאָהרלייקייטטן דעם נזיידזשע קאָ־טטאטטר־טע. — דער אונגלייכליכע לזידעטטע אלזאָ נאגטע אינגאָאן אן. נראָאגטע. וווארדן אונד גלוטטם. ווווד־רד זיין, אום פ־יינעפטטנגען אונד ערצהערצאָגנגען אן פאָגטגעטליכען פלאָטגען נזעזלטשאפטטן ליטטטען צו דרעפען!

צו דעם אין אונזערעס בלאטטע אום־נעשריעבענען קאָנגרעס דער נעטטגדע אין דאָטטראד ווירד נאכטטראָגליך בעטטעגרעט. אין דער הערפלעגר. טאָגטטן אין אין „בעל תפלה" זיין מוט. אונד דאס דיא נעטטגדע דער הויפטר קיינע טעפאראטטע בעצאהלונג ליטטטעט.

נעשעפטס־בעריכט.

פעסטער נערעדיג. אונד פראָדוקטטן־נעשעפטס.

דער לעצטאָטטע פרוקקער אים וויטעגנ־נעשעפטטן האט זיך אויך דאהרעגר דער אבגעלאָטגען וואָכע נוט בע־הוטטטע. אם וואורדען בערעטטגרע קוואנטטטאטטן פער־קיפט אונד אוט אויך אין דען פייזען אייגע שטייגערונג פאָן 10 בז 15 קי נגנגן דיא פאָוויזאָכע אז פרעטטגונגען.

אונד דאס אין אונזערעס בלאטטע אום־נעשריעבענען קאָנגרעס דער נעטטגדע אין דאָטטראד ווירד נאכטטראָגליך בעטטעגרעט. אין דער הויפטר נע־בריטטע אינשטענער, זונמונד נייזדוטשע, וועל־כער זיטש אהרען. נייטטעס־נעשאאר־ען אוגט! — שאן אם יאהרע 1872 פאָלגטטן דיא אונטערבריי־גונג דעם אונגלילכען אין אין „אירדענדרד". אונד צווארוגגען אינגען בלאָגטטן פאָ־אללעס. וווא דער פאן בלאָגטטן. בעלעגענטלך דער. בלומטע. אוטטשטעללונג" אין דער נאר־מטטן־בוגטעזעלשאפטן. ווענלכע דער אונזערעס מאָגטטן אנגאר־כען, ערצהערצאָגן פאָגטן קאָרל, בעזוגטע האטטטע, שריטטן נייזדוטשע פאָגטצלך אויף דען נייי־זען ערצהערצאָגן גאָ, מוגארמטטע אהן שטרטטע אונד נאנגטטן אוהן פאָ־טוגאהרדענד זיינען. ליעבען נאָ־אָגטאטטע־. — וווא זיך הערדטטשעללטטע, לעבטטע דער אירהרזינגע אין דעם וואהנגע, ער ווא דער בריי־טגאם דער פרינצעססין נזיעלא. — נאכדעם נזיידזשע. לאָגגערע צייטע אם אדרעגדוטע צוגעבראכטם האטטטע, וואורדע ער ווידער עגטטאָגם. סטן, פאָר וועגגען וואָבען צייגטטע ער אבערמאָלס הויער פאָגטן אָרדזוך, ער בעגאגטטן זיך אם־פאָללגע אונד ערקלאָרטטע, ער זיא דער קאָגזג פאָן קרעטטזויר. פאר אוגגעגאָהר 14 מאגטן קאָם נזיידזשע אים בוזאָ־פעסט נאך דען אונד וועגן לאָטטרטטע זיך אם האטטל „קומטטער אין". איך הויער מאכטטע ער זיך דורך „טאָלל שטרייבטע" בע־מערקבאר, אונד צוואר דערארט, דאס דיא פאָליטיגע אינשטרייטטען מוטטטע אונד אייגע אָ־צאָליכע אונטטער־לטזוגג אגאָ־דענטטן, וווגלכע יעראָאָ־דיא אונ־נג. פאָהרלייקייטטן דעם נזיידזשע קאָ־טטאטטר־טע. — דער אונגלייכליכע לזידעטטע אלזאָ נאגטע אינגאָאן אן. נראָאגטע. וווארדן אונד גלוטטם. ווווד־רד זיין, אום פ־יינעפטטנגען אונד ערצהערצאָגנגען אן פאָגטגעטליכען פלאָטגען נזעזלטשאפטטן ליטטטען צו דרעפען!

נעשעפטס־בעריכט.

פעסטער נערעדיג. אונד פראָדוקטטן־נעשעפטס.

דער לעצטאָטטע פרוקקער אים וויטעגנ־נעשעפטטן האט זיך אויך דאהרעגר דער אבגעלאָטגען וואָכע נוט בע־הוטטטע. אם וואורדען בערעטטגרע קוואנטטטאטטן פער־קיפט אונד אוט אויך אין דען פייזען אייגע שטייגערונג פאָן 10 בז 15 קי נגנגן דיא פאָוויזאָכע אז פרעטטגונגען

אונד צו באדען נעשלייטערט וואורדען. רעפטונג ווארד וואָאָרגאנד צור האנד. אונד נעלאנגט עס, דיא פער־שטעטיגטן אין וועגענגן מונטען אוים דעם שטטע אינס פ־ייע צו בעפאהרדער. ביא פ־יער קנעבען דיזד דיא פערלעטצונגען נלילכ־בעוויזיג נור נעראינג־פיינערנאטור, אום זיא שווערער אונדרדע אין קנאבע, נאמענס לאנדזוערד. פערוואונדעט, וועלכער, איסטר צאהלייכען קוזשטענגען, אויך איינערלייכע פערלעטצונגען דאפאסטוס אונד שווערליך מיט דעם לעבען דאפאנקאמפען דיראפט. דער אינשטורץ אין דעם אוסשאנדע צוצושטייבען, דאס דיא לעדהם־וואגד אין פאלגע דעם פאם דאס־באדען דער תיראפ־נינגדען שנעע־וואסטרס פאללקאמפטן דורכוויכט וואורדע. דיא גע־מינדע־פאר־שטעהונג אונד דיא פאלגיגע מראפען עגנשטעפ־עבענדע פערפ־עגונגען, אם איינען ווייטערען אינגאלגד צו פערהיטען. דא אויך דער ווייטערע אינשטורץ דער נאך שעפרעגדע מיערן צו בע־טרכטען איזט, וואורדע בין אויף ווייטערעס דער שול־אונטערריכט אייגענטשעללטן.

* איינע פרינצעססין אונד איין וואהרזיגנינגער). פאריגען פ־יטאג נאך־מיטטאג נעטע דיא אין וועגער פ־אטעגונגען, אם איינען ווייטערען שפאציר־גאנגס־פלאטס) אין פיינלכער, אויזגעגע־ווערענגער פאָ־פאלל. דיא טאָכטער דעם הערן עגר־הערצאגס קארל לודווינ, נעמלך דיא פ־ריגן צו פרעהרגאנגען מארגאראעטהע. מא־ריא אונד אליזאבעטה. פאמענרעטען גע־מיטשאפטלך אין דער הויפט־אללע. מיט אייגען מאלע שטעללטגן זיך אהרגען אין מאגן אין דען וועג אונד לענגע דיא דאגד אין דיא אייזטערע דער עגר־הערצאגס קארל לודווינ, נעמלך דיא פ־ריגן צו פרעהרגאנגען מארגאראעטהע. מא־ריא אונד אליזאבעטה. אין דעמזעלבען גע־בעבדיגטע שאפען דען ערשטאָרבענען עגר־הערצאגינגען אין קוישטער ביא אונד בעוואהרטע זיא פאר וויטערען אונגאנגעהליכקייטען. אין וואכסאנט נאהם דיא אירעטוונג דעם צוזרוינג. לינען מאנגעס, דער דער אינדרוק אייגען. „נייסטס־קאנקנן" מאכטע, פאר. אם פאלגיגע־קאמפטסבא־ראטע פערוויינגרטע דער פערפאהרטע עגדע אויסקנפ. פאלגיגע־ארצט דר. קאהן, דער דיא אונטערזוכונג דעם נייסטס־צוישטאנדעס דעם פער־האָעגס פאר־נאהם. קאָנסטאטירטע, דאס דער־זעלבע נייסטס־קראנק זיא. — דיא פרוינן עגר־הערצאגינגען פערלעטצן נאך דעם פערלעגען צווי־שנגאלדע וואָאָרגאנ דען פ־אטער. צור צייט. אלס וועדדע פערלעטצטע פאָ־פאלל עראינגעגעבן, וואָ־דען אין דער הויפט־אללע צאהלרייכע משלגלעדער דעם האָעגס אונטענגד, דארונטער אויך קראָ־פ־יינעססין שטעפאָ־ניע. נאכטאָאלדן ווירד אבער דען אללע נאך בעריכטעט: וויא עס זיך

אנגאהרן פאר דעם וואָגענאנגגען „וויינגר טהאָער" איינגע־נאמסן: דיא שאאר־ען דעם קור־פ־יטסטן פאן באיערן מאָ־קסמיליאן דען רוהם ווייטען דעם בלאָקס. אונד עפטסנגס־בערג, אונד דיא רייטשען וויטשאאר־ען דיא וואנג־נאנגגע וואסטרשאאר־ען . . .

דיא אנפיהרער דער אונגאריישען שאאר־ען וואריען: יאהאנן ניקאָלאוס אונד יזטוואן עסטערהאזי; יאהאנן ניקאָלאוס אונד קאָל אאלאס; אדאם נאסטאיאני; ניקאָלאוס דראשקאָוויטש; טאָאמאס נאדאש־די, אונד דער פיהרער אין מיריקשען דיינסטען נעשאאר־דעגע קוראצצו־פיהרער נאסטאנאזי.

העראצאג קאָל האָעגס דען פ־עסנאהאזי, אויף דעפסטן אייגענע בעסטע, אום אנפיהרער דער פ־ום־רוס. פון נעמאכס; ער וואר זיינעס פ־ליאלגנגס גערגע נאכגע־קאָמפען, דא ער וואוסטע, דאס דער פאן דען מיריקען אב־נעאָאללעגע דער אונגאריש־אָקגנסטע מיערג. שפיריטער זיאָ!..

אונזער ר' שלמה נאדי־אידא אדוואוכט זיך אין האָעגס אנגעגען ביא דען אנפיהרען; ליעגט מיט וויסטענשאאפטליכער בלידונג, וויא אר וואר, זיגר ביא אייגער בעגלעאגונגס שיעל דאנקען. אונד ער שפעציעל קאנגטע דיא אינגערען שטאוויערקע דער פעסטונג זעהר גענוי! ר' שלמה נאדי־אידא וואר עס, דער דא צייטנס, וווא דיא שטאטמערן אם שוואָסטפען, וווא דיא שאנצן אם ליינפטפען בעגראבען זיינען, אונד וועלכע הינדערניססע זיך נאך שפאטער נעגען דיא אראבעסען, וווגן דיא עסטען בעפעסטיגונגען נעגאנגען ווירדען! . .

אום זיינעס זעהר נרינדליכען אנווייזונגען וואר צו עגטגעהענען. דאס דער אם ליינפטפען אנצאורדענדע פונקט אונד אנגעגען דיא אנהאָהע אין דער דאָנו־אוים. דערנן בעללוגערקע פערגאָלאָסטנס זיגר, אונד דערנן אנגאנגע בעגלעאגונגס שאנצן דער פעסטונג אין דער אנגאריש־אָקגנסטע אונד אנגריפס־קאָנגען. אין דער אנגאריש־אָקגנסטע אונד אנגריפס־קאָנגען? פערנער עפטטר נאָ מאן ר' שלמה נאדי־אידא. דאס הייער אויך מוטווער־מיינגנן נכט צו פירכטע זיגר, אוהרהנער דער באָעגטפעס פונקט דיא. נאָפט ראָגדעללע" אין דער „נעגעראל־זטיגע" עגטיטטעס דער פעס. מונג דיא. וווגלכע דאס פייער אים דען קאָנגען דער איב־רינגן פטטפטטנגס־קקגן בעשטעג. אונד דער קאָסטפ אפ־פאלאטטע צום אנלגנגען מאָן פולזוער־יזענגן זעהר נעגאי־נען אים! דאריבער פערגעדעט יזן דער פטרטפטר־פורטס. מאָן וווגלכעס אבדר מאשא הרפזט צו זאגגן אפלעגנס: „וזוגנן דער פיינר דיא שאנצגדן בעייטטס ערשטיגנגן הבטטפ. דער אירהרזינגע אין אין אונגלעגן; אין דעגעלבעגן; אויף דיעזע וווייטע וועדרע אין אטטפס דעם פיינדע אין דיא לוטפס נעשטרענגנ!" — אויף אלל דיעזעס מאכטע ר' שלמה נאדי־אידא דיא אונגאריש אוטטקרקזאס. דאכס דיא זיך נכט אין אינגע נעפאהר שטרייבגן!..

פטטפטאהזאר וואר נכט עבגן עבגן אבגיראאשט. אלס ער נאך בעגעגעטפס קרייגטראאשט דען בעפעהל עדהעלט, האט ער מטט זיינגן מוטטפטן דען שטטרס אויף דיא „נאָפט ראָגדעללע" אונטערגעטפטן זאללט; אויך דאס אינבעראאשט אויך נכט. אלס ער קוטור. דאס זיין נגבגבוהלער פונקגטטיגן צו דען באיערישען הלפטטאאר־ען פערטפאר־דענד, דיא פאָן דער וואסטר־וטטע אים שטרטטן ווירדען. (פאָרזעטצונג פאלגט).

ענטוועדער זיין בינדניס מיט דייטשלאנד אויפגעבען מיססען, אָדער אבער אויך זיינערזייטס דיא פרייהייט דער פּאָלען בעשראֶנקען. עס ווירד וואהרשיינליך דאס לעטצטע וואֶהלען. אונד זאָ דירפטע דיא ביסמארקישע רעדע אויף דיא איננערע פּאָליטיק עסטערייכס איינע ריקווירקונג איבען, וועלכע פיר דיא פּאָלען אין גאליציען געפאֶהרליך ווערדען קאנן!

צור מיניסטער-קריזיס אין ענגלאנד.

וויא אוים לאָנדאָן פאָם 30-טען יאננואר טעלעגראפירט ווירד, האט קאָניגין וויקטאָריא נאך איינעם צאָגערן, דען גרייזען גלאדסטאָנע דעננאָך מיט דער בילדונג דעם נייען מיניסטעריאומס בעטרויט. אללגעמיין ווירד יעדאָך דעם נייען גלאדסטאָנע-מיניסטעריאום נור איינע זעהר קורצע לעבענס-דויער אין אויסזיכט געשטעללט.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (צו דען סערביש-בולגארישען פריעדענס-פערהאנדלונגען.) דיעזען זאמסטאג נאכמיטטאג טראף דער סערבישע דעלעגירטע צו דען פריעדענס-פערהאנדלונגען, שטאאטסראטה מיאטאָוואטש, אין בודא-פעסט איין. אבענדס האט דערזעלבע זיינע רייזע נאך בוקארעסט מיטטעלס איילצוגעס פאָרטגעזעטצט. עס ווערדען אלזאָ דיעזע וואָכע שאָן דיא פערהאנדלונגען איהרען אנפאנג נעהמען, וועלכע מאנכעס אינטערעססאנטע מאָמענט ביעטען דירפטען!

* (אין עהע-אנגעלעגענהייטען!) איין רעפאָרמירטער בישאָף האט זיך יינגסט אן דאס קולטוס-מיניסטעריאום מיט דער אנפראגע געריכטעט: וועלכעס פאָרגעהען בעאָבאכטעט ווערדען זאָלל, ווענן פערזאָנען, וועלכע איינע עהע איינגעהען וואָללען, ניכט אים שטאנדע זינד, איינען „געבורטס-מאטריקעל-אויסצוג" פאָרצולעגען! — דיא אנגעלעגענהייט איזט ניכט אָהנע וויכטיגקייט, דא עס פיעלע מיסברייכע פעראורזאכען קאנן, ווענן דיא בעטרעפפענדען, דיא יענער געזעטצליכען בעשטיממונג ניכט צו ענטשפרעכען פערמאָגען, אָהנע פאָרהערגאֶנגיגע גרינדליכע אונטערזוכונג דעם פאללעס, דיא ערלויבניס צור עהע-שליעסונג ערהאלטען ווירדען! דענן עס איזט ניכט אויסגעשלאָססען, דאס יעמאנד דען מאטריקעל-אויסצוג אבזיכטליך ניכט פאָרלעגט, דאמיט „פאָרהאנדענע עהע-הינדערניססע" ניכט בעקאננט ווערדען! — דער מיניסטער האט דיא וויזונג ערטהיילט, דאס איהם פאָן יעדעם איינצעלנען דערארטיגען פאלל בעריכט ערשטאטטעט ווערדע, דאמיט איינע גענויע אונטערזוכונג בעהופס פעסטשטעללונג דעס געבורטס-אָרטעס אונד אנדערער ערפאָרדערליכער דאטען ערפאָלגען קאָננע! — דא זאָלכע פאֶללע אויך ביי יודען הייפיג פאָרקאָממען קאָננען, זאָ בריכט דער ראבבינער נוגמעהר זאָלכע פערזאָנען, וועלכע צום צוועקע דער עהע-שליעסונג קיינען געבורטסשיין בייברינגען קאָננען, ניכט ענטשיעדען אבצווייזען. עס איזט אם בעסטען, דאס דיא אנגעלעגענהייט דעם קולטוס-מיניסטעריאום אונטערברייטעט ווירד, וועלכעס פאָן אמטסוועגען איינשרייטעט, אום דיא נאָטהיגען דאָקומענטע הערביישאפפען, בעציעהונגסווייזע היערייבער איינע ענדגילטיגע ענטשיידונג צו טרעפפען.

* (דיא פריוואט-לייה-אנשטאלטען אים רייכסטאגע.) אין דער פרייטאג-זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס ריכטעטע דער דעפוטירטע פראנץ פעניוועשי פאָלגענדע אינטערפעללאציאָן אן דען האנדעלס-מיניסטער: איזט עס דער רעגירונג בעקאננט, דאס דיא פריוואט-לייה-אנשטאלטען אין דער הויפטשטאדט פאָן דען דארלעהענס-נעהמענדען פארטייען „שטעמפעל-געביהרען" איינהעבען, אָבגלייך אים זיננע דעם געזעטצעס, זיא זעלבסט דיעזע געביהרען טראגען מיסטען? דיעזע איינגעהאָבענען געביהרען בעטראגען בערייטס 65,000 גולדען! וואס זאָלל מיט דיעזעם בעטראגע געשעהען? אים יאהרע 1881 ווארדע דיא פפאנדלייה-געביהר, אים פעראָרדנונגס-וועגע, אויף 24, בעציעהונגסווייזע 36 פראָצענט פעסטגעשטעללט, דאָך אבער פיר דיא דויער פאָן נור איינעם יאהרע! וואֶרע ניכט ציט, דאס דיעזע געביהר יעטצט ענטשפרעכענד הערדבגעזעטצט ווירדע? (וויר ווערדען זיינערצייט דיא אנטוואָרט דעס האנדעלס-מיניסטערס אויף דיעזע אינטערפעללאציאָן אונפערציגליך פעראָפפענטליכען.)

* (דיא פאָסט-שפארקאססען) בעגיננען אין גאנץ אונגארן מיט היימיגעם טאגע איהרע טהאֶטיגקייט. דיא קליינסטע איינלאגע איזט 50 קר׳, וואָרויף שאָן איין שפאר-קאססא-ביכעל אויסגעפאָלגט ווירד. פאָן איינעם גולדען אן ווירד דיא איינלאגע בערייטס פערצינסט אונד צוואר מיט $3^{6}/_{10}$ פערצענט, זאָ דאס פאָן 100 גולדען יאֶהרליך 3.60 אלס פראָצענט בערעכנעט ווירד. מיט אנדערען וואָרטען: 100 גולדען טראגען טאֶגליך 1 קר׳ פראָצענט. ניעמאנד דארף מעהר אלס איין שפאר-קאססא-ביכעל בעזיטצען, אונד דארף דיא איינלאגע ניע מעהר אלס 1000 גולדען בעטראגען. דיא פאָסט-שפאר-קאססא-איינלאגען דירפען פאָן ניעמאנדעם, אויך ניכט פאָם געריכטע, מיט בעשלאג בעלעגט ווערדען. ווער אים בעזיטצע איינעס פאָסט-שפאר-קאססא-ביכליינס איזט, דארף זיינע ווייטערען איינלאגען ביי וועלכעם פאָסט-אמטע אימּמער פאָרטזעטצען. דיא איינלאגען בילדען איין פאָסט-געהיימניס, זאָדאס ניעמאנד דען נאמען דעם איינלעגערס אָדער דיא סוממע דער געמאכטען איינלאגען ערפאהרען קאנן!

* (אָטטאָ הערמאן אונד דיא אנטי-סעמיטען אים רייכסטאגע.) אין דער פרייטאג-זיטצונג דעם רייכסטאגעס פערשפאָטטעטע דער בעקאננטע איסערסט-לינקע דעפּוטירטע, אָטטאָ הערמאן, דיא אנטי-סעמיטען אין רעכט געלונגענער וויזע. ער זאגטע: „מאן פערשטעהט דיעזע קליינע פארטייא ניכט מעהר! אָבוואָהל דיא מיטגליעדער דערזעלבען פאסט ביי יעדער געלעגענהייט דיא יודען ערוואֶהנען, זאָ זיינען דיעזע אויסלאססונגען דאָך עהער לאנגווייליג, אלס פערשטאֶנדליך. זאָ לאנגע דיעזע פארטייא „אויפהעבונג דעם עמאנציפאציאָנס-געזעטצעס" פערלאנגטע, האטטע דיעזעלבע איין פראָגראמם, ווענן אויך איין רעכט פערווערפליכעס פראָגראמם! אבער יעטצט, וואָ דיעזעלבע נור דיא „בעשטייערונג דעם גאֶנזע-שמאלצעס" ווינשט, וויים מאן ווירקליך ניכט מעהר, וואס דיא פארטייא אייגענטליך וויל! .. פאָן דער עמאנציפאציאָן ביז צום גאֶנזע-שמאלץ פיהרט איין זאָ לאֶכערליכער וועג „נאך אבוואֶרטס", דאס איין מענש מיט געזונדעם פערשטאנדע דענזעלבען גאר ניכט בעטרעטען קאנן! עס וואֶרע דרינגענד נאָטהווענדיג, דאס דיא אנטי-סעמיטען ענדליך איינמאל איהר פראָגראמם בעקאננטגעבען, דענן דאס „שימפפען" אלליין איזט נאָך קיין פראָגראמם! נור ווענן דיא גוטען הערדען איהר פראָגראמם ענטוויקעלט האבען, ווירד מאן ענדליך וויססען: אָב מאן געגען אָדער פיר דיעזע פארטייא שטעללונג נעהמע!" — דאס הויז נאהם דיא שפּאָטטישע רעדע הערמאנס מיט גראָסער הייטערקייט אויף. דיא אנטי-סעמיטען ווארען פערשנופפט, — וואס נאך דיעזער „קאלטען טוש" אללערדינגס נור זעלבסטפערשטאֶנדליך איזט.

* (דיא „הויזירער-פראגע" אים רייכסטאגע.) אין דער פרייטאג-זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס בעטאָנטע דער דעפּוטירטע ניקאָלויס פערענצי דיא שאֶדליכקייט דעם S. 50 דעם נייען געווערבע-געזעטצעס, וואָנאך אויף דען וואָכען-מאֶרקטען נור דיא געווערבע-טרייבענדען דעסזעלבען אָרטעס, ניכט אבער אויך אוים דער פרעמדע, ערשיינען דירפען. אין זיעבענ-בירגען צום ביישפיעל ווערדען אויך אין

פאָלליעטאָן.

ר׳ שלמה נאדי-אידא.

— איין יידישער העלד אוים דער געשיכטע אונגארנס. —

(27-טע פאָרטזעטצונג.)

דיעזע קירצע, אבער שארפע אנטוואָרט ערביטטערטע דיא בעלאגערער; דיא פערדאָפפעלטען איהרע אנשטרענגונגען, דער פאשא מאָכטע וואהרשיינליך אויף הילפע פאָם גראָסוועזיר צאֶהלען, דער מיט איינעם בעלאגערונגס-העער אין דער נאֶהע שטאנד. אלליין דיעזער ווארד פאָן דעם הערצאָג פאָן לאָטהרינגען געשלאגען, אונד אונטערדעססען ווארדע אין דיא מויער פאָן בודא ברעשע געשאָססען.

אלס דיא ברעשע אָפפען גענוג וואר, בעשלאָס מאן אבערמאלס שטורם... אלליין דיא פערצווייפלונגס-פאָללע טאפפערקייט דעם פאשא ערוועקטע דאָך אללערלייא קליינע בעדענקליכקייטען. מאן האָפפטע, ווענן מאן איהן נאכמאלס אויפפאָדערטע, איהם גלאֶנצענדע אונד עהרענפאָללע אנטראֶגע מאכטע, ווירדע ער פיעללייכט יעטצט געניינטער זיין, זיך אין „איבערגאבע-אונטערהאנדלונגען" איינצולאססען. עס קאם דארויף אן, וועןן היניין זענדען? — פירסט לודוויג פאָן באדען, אין דעססען רעגימענט אָליווער אלס מאיאָר דיענטע, שלוג דיעזען פאָר, אלס דען „געוואנדטעסטען אונד צופערלאֶססיגסטען" זיינער אָפפיציערע.

אָליווער עמפפינג אלזאָ דען אויפטראג, זיך נאך בודא צו בעגעבען אונד דען פאשא צור איבערגאבע צו בעוועגען, וויל דערזעלבען קיינע האָפפנונג מעהר צור רעטטונג איבריג זייא; ווידריגענפאללס דעם פאשא צו ערקלאֶרען, דאס ביים נאֶכסטען גליקליכען שטורם מאן איהן אונד דיא גאנצע בעזאֶטצונג אָהנע גנאדע איבער דיא קלינגע שפרינגען לאססען ווירדע!...

מאיאָר אָליווער געהאָרכטע. בעגלייטעט פאָן איינעם אָפפיציער, איינעם דאָלמעטש אונד טראָמפעטער, ריטט ער געגען דיא פעסטונג. ער ווארד איינגעלאססען אונד אויף דער שטעללע אין דען פאלאסט דעם פאשא געפיהרט.

— — — —

וויר מיססען פאָרלייפיג דען אָליווער אונד דיא איהם געוואָרדענע האָהע אויפגאבע ביישייטע לאססען, אום אונס איין וועניג ווייטער מיט דעם אללערדינגס העלדענמיטהיגען פאשא צו בעפאססען!

אבדי פאשא איזט איין אלטער מאנן! אללעס, וואס שאָן אונד ליעב איזט אויף דער וועלט, האט ער געזעהען; ער האט דאס לעבען בעניטצט אונד גענאָססען; ער איזט טאפפער געוועזען, האט זיך איינען רוהמרייכען נאמען ערוואָרבען — וואָצו זאָלל ער נאָך לאֶנגער לעבען? איך ער זיעהט דאס נאהענדע געוויטטער... איך ער וויים עס, דאס ער דעמזעלבען ניכט ווערדע ווידערשטעהען קאָננען! אבער ער איזט יא בערייטס איין אלטער הערר! ער וואר יא, וויא בערייטס געזאגט, ביי דער עראָבערונג פאָן קאנדיא צוגעגען געוועזען, אונד אלס גענעראל דער „יאניטשארען" האטטע ער דאמאלס אן דעם רוהמפאָללען קאמפפע טהיילגענאָממען. ווער ווינשטע ניכט מיט זאָלכעם רוהמפאָללען אנגעדענקען צו שטערבען? פאָן דען פריידען זיינעס הארעמס האטטע איהן נור נאָך דאס „לאֶכעלן זיינער פאָכטער" אינטערעססירט, אונד אויך דיא לאכעלט יא ניכט מעהר...

נאך איינאנדער בעגעגנען זיך אויף דער שוועללע זיינעס פאלאסטעס דיא באָטען, דיא שלימּמע נאכריכטען בריננען; ער האָרט אללע מיט רוהיגעם געזיכטע אן אונד זאגט ניכטס ווייטער דאצו, אלס: „רוהם זייא דעם, דער זיך ניעמאלס אֶנדערט, דער זיך ניע דעם פיינדע ערגיבט!"

אויך דארין ליעגט עטוואס שאָנעס, וויא איין אלטער סאָלדאט דער געפאֶהר ענטגעגען געהט, וועלכע וואהנוויטציגע שטאאטס-מאֶננער האָך אנוואכסען ליעסען! עס ליעגט עטוואס ערהאבענעס דארין, וויא ער פיר איינע פאהנע שטירבט, דיא קיינע געטרייען מעהר, זאָנדערן בלאָס „זאָלדנער" (געדונגענע קריעגס-קנעכטע) האט, אונד וויא ער זיך אונטער דען טרימּמערן איינער פעסטונג בעגראֶבט, אן דיא זיין אָבער-הערר, דער סולטאן, פערגעססען צו האבען שיינט! —

אלס מאן דעם אבדי פאשא דיא נאכריכט בראכטע, דאסס דאס כריסטען-העער געראדעוועגס געגען אָפען הערראנריקטע, וואֶהרענד זיך דער גראָס-וועזיר נאך בעלגראד צוריקצאָג, זאממעלטע אבדי זיינען „הארעם" (זיינע ווייבער), זיינע קאָסטבארען פפערדע אונד זאנדטע אללעס אויף דיא ביי פעסט-אָפען געלעגענע אינזעל טשעפעל הינאיבער. ער וואוסטע, דאס ער היערפאָן ניכטס ווידערזעהען ווירדע. נאך דרייא טאגען נאהם אדאם באטטהיאני, אן דער שפיטצע דער לייכטען קאוואללעריע, דיא אינזעל איין, אונד דיא שאֶטצע דעם פאשא פיעלען איהם צור בייטע. דיא סאָלדאטען מאסען אין איהרען העלמען דאס ערבייטעטע גאָלד אונד זילבער, אונד ווירפעלטען אום